

Venäjän journalismi ja poliittiset blogit

D m i t r i Y a g o d i n

Journalismi ja bloggaaminen kytkeytyvät yhä enemmän toisiinsa mitä tulee niiden käytäntöihin, arvoihin ja yhteiskunnalliseen rooliin. Vuorovaikutuksella bloggaajat ja journalistit synnyttävät sisäistä kamppailua ja ovat myös mukana vaikuttamassa yhteiskuntajärjestykseen yleisemminkin.

Venäjän viimeaikainen poliittinen kehitys korostaa sitä, miten bloggaajien ja journalistien päällekkäisyys ja vuorovaikutus on yhä moninaisempaa. Vuoden 2011 joulukuun jälkeisillä tapahtumilla, jotka tunnetaan ”tyytymättömyyden talvena” ja jotka sai aikaan vaalituloksen vääristely (Oates 2013, 165–), oli suora yhteys Venäjän mediakentän muutoksiin. Poliittisten protestien sarja toi johtoon uusia poliittisia hahmoja ja kansalaisaktivisteja, jotka usein olivat peräisin venäläisten bloggaajien ja journalistien joukosta. Tapahtumien ytimessä oli korruption vastainen bloggaaja Aleksei Navalnyi, jonka tutkiva blogi teki hänestä uudelleen muodostuvan Vladimir Putinin autoritaarisen hallinnon vastaisen opposition ainoan johtajan. Tiedotusvälineet ja blogit jakautuivat Navalnyin

poliittisen ohjelman kannattajiin ja vastustajiin. Heinäkuussa 2013 Navalnyi tuomittiin ”tekaistujen kavallussyytteiden” (Englund & Lally 2013) perusteella ja vapautettiin päivää myöhemmin, jotta hän pääsi osallistumaan Moskovan pormestarin vaaleihin. Huikean kampanjansa aikana hän mobilisoi tuhansia vapaaehtoisia ja perustason mediatoimijoita. Navalnyin pääsy tärkeimmille televisiokanaville estettiin, mutta siitä huolimatta hän tuli toiseksi ja vaalien toinen kierros jäi pitämättä vain hyvin täpärästi. Tämä tapaus on osuva esimerkki blogien poliittisesta vaikutuksesta.

Mutta valtio ei jäänyt sivuun blogosfääriin poliittisesta aallosta. Jo vuonna 2009 alkoivat monet virkamiehet ja poliittisen eliitin jäsenet käyttää blogeja poliittisten viestiensä välittämiseen. Yksi tämän liikkeen pioneereista oli silloinen presidentti Dmitri Medvedev, joka aloitti oman videobloginsa LiveJournalin blogialustalla huhtikuussa 2009. Tämä nosti blogit uudelle tasolle julkisen huomion kohteena. Medvedevin uusi yhteiskunnallinen rooli toi hänet lähemmäksi bloggaajia; jotkut heistä haastoivat presidentin aseman bloggaajana, kun taas toiset pitivät hänen osallistumistaan hyväksyttävänä (Yagodin 2012). Tämä viestintämuoto menetti ajan myötä voimaansa, ja Vladimir Putinin palattua presidentinvirkaan Medvedev ja hänen bloginsa siirtyivät median valokeilojen taustalle. Siitä huolimatta hänen presidenttibloginsa (nykyisin pääministeriblogi) kuvaa tärkeää ulottuvuutta uudessa mediaympäristössä, joka on yhtäläillä avoimilla poliittisille vastaliikkeille kuin hallitsevan eliitin uusille valtaprojekteillekin.

Tämä artikkeli tarkastelee Venäjän journalismin politisoitumisprosessia kahden blogin

(Navalnyin ja Medvedevin) ja kahden perinteisen journalismityypin, valtion valvoman median ja opposition median, avulla. Perinteistä mediaa edustavat esimerkit ovat television *ITV* (Ykköskanava) (valtion äänitorvi) ja tutkivaa journalismin harjoittava sanomalehti *Novaja gazeta* (oletettu kansalaisyhteiskunnan ääni).

Näin tämä analyytinen kehikko jakaa Venäjän nykyjournalismin maiseman neljään osaan: 1) valtion omistamien suurten mediaorganisaatioiden journalismi (*ITV*); 2) pieni opposition journalismi suhteellisen heikkona kansalaisyhteiskunnan äänenä (sanomalehti *Novaja gazeta*); 3) valtiovallan edustajan blogin journalismi ja poliittinen PR (Medvedevin blogi); 4) oppositioblogin kansalaisjournalismi (Navalnyin blogi). Tavallaan nämä kaksi uutta mediaa edustavaa blogia muodostavat eräänlaisen jatkumon perinteisille medioille. Tämä kehys pyrkii tuottamaan poliittisten jännitteiden analyysin – ei antamaan kokonaiskuvaa venäläisestä journalismista.

Artikkelin empiirinen aineisto on valittu keräämällä media-aineistosta ja blogeista tekstejä sanahauulla, esimerkiksi sanoilla ”Medvedev” tai ”Navalny”. Tarkoituksena on ollut rajata aineisto niihin teksteihin, jotka ovat olennaisia mediamaiseman neljän osan suhteiden ymmärtämiseksi. Analyysin tarkoituksena on syventää tietämystä poliittisesti ja institutionaalisesti erilaisista mediatoimijoista tarkastelemalla niiden keskinäistä vuorovaikutusta.

Tässä artikkelissa käsite ”poliittinen” ymmärretään laajasti myös muuna kuin poliittisten instituutioiden toimintana. Tämä tarkoittaa, että poliittisten instituutioiden ja journalismin suhteen lisäksi tarkastellaan myös erilaisten journalististen identiteettien keskenään vastakkaisia suhteita. Tämänkaltaisia näkökulmia on esitetty Ernesto Laclau ja Chantal Mouffin (1985) jälkistrukturalistisessa diskurssiteoriassa.

Politiikan laaja määritelmä

Tämä artikkeli määrittelee politiikan käsitteen niin, kuin se on määritelty jälkistrukturalistisessa diskurssiteoriassa (Laclau & Mouffe 1985; Tor-

ring 1999; Glynos & Howarth 2007). Ernesto Laclau ja Chantal Mouffe (1985) ovat esittäneet diskurssiteoriaan poliittisen näkökulman, jota Essexin koulukunnan diskurssitraditio (Howarth et al. 2000) on edelleen kehittänyt. Tämä perinne on tyypillisempi politiikan tutkimukselle, mutta se ei rajoitu pelkästään politiikkaan, vaan sillä on laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka ovat sovellettavissa myös muille aloille. Tämänkaltaisen diskurssianalyysin perusperiaate on, että kaikki merkitykset ovat peräisin hegemonisista rakenteista ja ovat luonteeltaan yhteiskunnallisia vastakkainasetteluja.

Jälkistrukturalistinen diskurssiteoria kiinnittää huomion sosiaalisten identiteettien diskursiivisen muodostumisen poliittiseen luonteeseen. Kuten Laclau (1994, 3) on todennut, elämme aikana, jota leimaa ”lisääntynyt tietoisuus kaikkien sosiaalisten identiteettien poliittisesta luonteesta”. On tarpeen selvittää, että ”poliittinen” on tässä ymmärretty laajassa merkityksessä kuvaamaan minkä tahansa identifikaation kiistanalaista luonnetta, ennemminkin kuin pelkkää politiikan poliittisuutta.

Laclau ja Mouffe pitävät poliittista keskeisenä osana yhteiskunnallista muutosta, mikä on tehnyt heidät tunnetuiksi ensimmäisinä, jotka toivat diskurssianalyysin politiikan teoriaan (Andersen 2003, 49). Tällaisen poliittisen diskurssiteorian käyttö on suhteellisen harvinaista mediatutkimuksessa. Näin siitä huolimatta että useat viime vuosina tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet metodin hyödylliseksi makrotason asiayhteyksien määrittelyssä ja kriittisessä mediatutkimuksessa (Carpentier 2005; Carpentier & De Cleen 2007; Phelan & Shearer 2009; Dahlberg & Phelan 2011).

Poliittisen laajan määritelmän mukaan journalistiset arvot eivät ole lopullisesti vakiintuneet, mikä tekee niiden sisällön vaihtelevaksi. Carpentier ja Cammaerts (2006, 969) yhdistävät tämän poliittisen näkökulman Stuart Hallin eroteluun sisäisten ja ulkoisten uutisarvojen välillä. Mediaorganisaatioissa sisäinen journalistinen diskurssi määrittelee ”poliittisen” toimituksen sisällä. Mutta koska journalistiset tuotteet ovat

luonteeltaan julkisia, sisäinen diskurssi liittyy ulkoiseen diskursiiviseen kenttään, toisin sanoen ”yhteiskunnan ideologiseen yhtenäisyyteen” (Hall 1973, 180).

Laclau ja Mouffe (1985, 163–) väittävät, että nykyinen yhteiskunnallisten konfliktien määrän kasvu (”uudet yhteiskunnalliset liikkeet”) on jatketta käynnissä olevasta demokraattisesta vallankumouksesta, joka perustuu ranskalaiseen demokraattiseen diskurssiin. He erottavat useita yhteisiä trendejä yhteiskunnallisten konfliktien leviämässä. Ensimmäinen on yhteiskuntasuhteiden hyödykkeistyminen ja byrokratisoituminen, mikä on ominaista niin kutsutulle kulutusyhteiskunnalle, sekä valtion lisääntynyt sekaantuminen jokapäiväiseen elämäämme. Toinen on se, että ”liberaali-demokraattisen ideologian uudelleen muotoilu, mikä on tulosta laajentuvasta tasa-arvon puolesta käytävästä kamppailusta”, laukaisee konfliktin. Kolmas trendi vahvistaa kahta aikaisempaa ja on erityisen tärkeä mediatutkimuksen kannalta: ”tiedotusvälineiden käytön laajeneminen [...] [ja] uusi massakulttuuri, joka ravistelee perinteisiä identiteettejä voimakkaasti”. Näiden trendien seurauksena ”uudet antagonismit” eivät kehity ”kollektiivisten kamppailujen muodossa vaan jatkuvasti vahvistuvan yksilöllisyyden myötä”. Itseilmaisun uudet muodot kuten blogit tuntuvat sopivan hyvin tähän teoreettiseen lähtökohtaan. Tämän artikkelin perustava väite on, että uusi journalistinen järjestys voi syntyä näiden uusien viestintämuotojen puitteissa – ja niiden vuorovaikutuksessa ja konflikteissa vanhojen viestintämuotojen kautta.

Näin ollen blogien poliittisella vaikutuksella Venäjän journalismiin on kaksoismerkitys. Journalismissa ”poliittinen” voidaan nähdä valtion instituutioiden ja kansalaisjärjestöjen vakiintuneiden politiikoiden kontekstissa. Tämä näkemys korostaa yleisesti ottaen journalismin roolia poliittisessa elämässä. Diskurssiteorian mukaan ”poliittinen” merkitsee myös jotakin, josta kamppaillaan olemassa olevien käytäntöjen piirissä. Venäjän tapauksessa on sattumaa – tai se on osa Venäjän kontekstin erityisyyttä – että

journalismin sisällä oleva poliittinen (kamppailu siitä, mitä journalismi on ja mitä sen pitäisi olla) liittyy suoraan journalismin ulkopuolella olevaan poliittiseen (kamppailu poliittisen kentän ja yhteiskunnan hallinnasta). Näin kontekstin muutokset sisäisessä ideologiassa voivat johtaa muutokseen journalismin laajemmassa, ideologisessa roolissa.

Kun vaihtoehtoiset mediaäänit haastavat valtaviiran tai muuten hallitsevassa asemassa olevien mediaorganisaatioiden hegemoniaa, kyseessä on poliittisen ilmentymä.

Seuraava analyysi pyrkii jäljittämään näitä laajasti ymmärrettyjä poliittisen ilmentymiä siten, kun ne esiintyvät median ja blogien aineistossa.

Kaksi valtion ääntä

Television Ykköskanava (*Pervyi kanal*, 1TV) on venäläisten enemmistölle tärkein uutislähde. Sen uutislähetykset ovat katsotuimpia koko maassa ja ne saavuttavat kaikkein kaukaisimmatkin Venäjän alueet. 1TV on vahva valtiollinen tiedotusväline, jonka osakkeista valtio omistaa 51 %. 1TV:n pääuutislähetys ”Vremja” on katsotuin television uutislähetyksistä. Vuodesta 2000 alkaen kanava on ollut valtiollisen propagandan tärkein ääni.

1TV on mukana valtiollisessa ”strategisten yhtiöiden” luettelossa (Romanova & Tovkailo 2012). Luettelo sisältää noin 50 strategista yhtiötä, joihin kuuluvat kaasua- ja öljyjätit Gazprom ja Rosneft sekä suurin puhelinyhtiö Rostelekom. Muodollisesti tämä televisiokanava on esimerkki valtion ja yksityisen pääoman yhdessä omistamasta yhtiöstä. Valtio, joka käytännössä omistaa yhtiön, päättää sen johtamisesta ja toimituspolitiikasta. Sitä vastoin se, mikä valtion osa ja ketkä valtion virkamiehet ovat tämän menettelyn edunsaajia, kuuluu salaisen tiedon piiriin (Sagdijev & Boletskaja 2010). Sagdijevin ja Boletskajan mukaan nimetön hallituslähde on sanonut: ”Mitä merkitystä on sillä, ketkä ovat nimelliset osakkeenomistajat? Tärkeintä on se, että ne faktisesti kuuluvat valtiolle.” Jäljelle jäävä 49 % 1TV:n osakkeista jakautuu yhden Venäjän

suurimman mediayhtiön Natsionalnaja Media Gruppa (25 %) ja pankkiryhmittymän ORT-KB (24%) kesken. Tämä yksityisesti omistettu ”puolikas” ITV:stä kuuluu ihmisille, jotka ovat Kremlin lähellä. Natsionalnaja Media Gruppa on Juri Kovaltšukin, yhden Putinin läheisimmän ystävän, hallinnassa. ORT-KB:n omistuksesta tiedetään vähän. Osa asiantuntijoista (emt.) väittää, että tämä kolmas omistaja on Roman Abramovitš, toinen Putinille lojaali oligarkki.

Toinen valtion ääni on Dmitri Medvedevin blogi. Se on suhteellisen uusi ja monella tapaa epätavallinen mediakanava. Venäjän presidenttinä ollessaan (2008–2012), Medvedev oli roolissa, joka viehätti vapaamielistä yleisön osaa. Tämä oli modernisoijan ja edistyksellisen, erilaisten teknisten välineiden ja viestintäteknologioiden käyttäjän rooli. Presidentin videoblogi oli alun perin Kremlin virallisella kotisivulla, ja myöhemmin se kopioitiin suosituille blogialustalle LiveJournaliin (LJ). Siirtyminen LiveJournaliin, jossa sijaitsee suuri enemmistö tunnetuista venäläisistä blogeista mukaan luettuna Navalnyin blogi, tuki laajalle levinnyttä media-asiantuntijoiden käsitystä, että tämä palvelu on todellakin tärkein Internetin poliittisen viestinnän alustoista.

Medvedevin blogi ei kuitenkaan ole mikään tyypillinen venäläinen blogi. Ensiksikin se on pääasiassa videoblogi, jossa nauhoitetut viestit vain ladataan LiveJournalin sivuille. Toiseksi Medvedev ei juuri koskaan vastannut, kommentoinut tai ladannut blogiinsa mitään henkilökohtaisesti. Kaiken teki hänen lehdistöosastonsa, mikä on ymmärrettävää näin korkean tason henkilön ollessa kyseessä. Kolmanneksi blogi on moderoitu, mikä tarkoittaa, että ilmeisen sopimattomat ja loukkaavat kommentit poistettiin ja arat ja epämiellyttävät kysymykset voitiin seuloa pois. Lisäksi enemmistö Medvedevin videoista – joitain harvoja esimerkkejä lukuun ottamatta – ei ole tarkoitettu blogiin, vaan ne on usein otettu virallisista seremonioista ja puheista.

Näin Medvedevin blogia voidaan pitää yrityksenä päästä lähemmäksi kaikkein kriittisintä yleisöä ja kasvattaa kansallisen johtajan imagoa

avomielisenä poliitikkona.

Blogosfääri on heterogeeninen, eivätkä kaikki bloggaajat ole raivokkaita valtiiovallan vastustajia. Siksi Medvedevin blogin kautta hankittu ylimääräinen julkinen hyväksyntä oli valtiollisen propagandan kannalta pikemminkin positiivinen kuin negatiivinen kokemus (Yagodin 2012). On järkevämpää puhua yleisemmin Medvedevin blogin roolista julkisen keskustelun lisäämisessä blogeista, bloggaajista ja Internetin roolista poliittisten keskustelujen epäpoliittisoinnissa. Jopa siinä määrin että joillekin tiedotusvälineille on tullut tavaksi aloittaa uutisjuttunsa tähän tapaan: ”Dmitri Medvedev ilmoitti asiasta blogissaan, jossa hän sanoi...”

Medvedevin blogi haastaa myös monet blogosfäärissä vallitsevat enemmän tai vähemmän vakiintuneet avoimuuden ja interaktiivisuuden säännöt. Se tekee tällaisesta valtion projektista julkilausutusti poliittisen suhteessa blogosfäärissä yleisesti vallitsevaan asiantilaan. Koska blogi on moderoitu, on olemassa erityisiä sääntöjä, jotka liittyvät Medvedevin viesteihin tullessiin kommentteihin. Perussäännöt ovat: 1) kommenttia ei julkaista, jos se sisältää aineksia syrjinnästä, kunnianloukkauksesta tai rikkoo jotakin Venäjän federaation lakia; 2) kirosanoja ei saa käyttää, ja tarkastajat valvovat myös kirjainten vaihdoksilla muodostetut piiloilmaukset ja he poistavat myös viittaukset tai linkit kaupalliseen sisältöön; 3) kommenttien tulee olla ymmärrettäviä, ja ne tulee kirjoittaa venäjän kielen sääntöjen mukaan; 4) vetoomusten tai muiden vastaavien lähettäminen eivätkä henkilökohtaiset valitukset tai pyynnöt (jos niihin halutaan vastaus) ole sallittuja; 5) kommentit eivät saa olla osa virtuaalista *flash mobia* (jossa suuri määrä samanlaisia tai lähes samanlaisia viestejä tulee eri henkilöiltä). Säännöt eivät ole varsinaisesti poliittista sensuuria, vaan pikemminkin luovat osallistumisen tapaa, joka resonoi muun blogosfäärin kanssa, ja näin ainakin osaksi politiisoa bloggaamista.

Poliitikko ryhtyy bloggaajaksi...

Medvedevin blogi toimii pääasiassa imagon-

rakentamisen välineenä, jota poliittinen julkisuuden henkilö käyttää hankkiakseen julkista hyväksyntää vihamielisen Internet-yleisön keskuudessa (Yagodin 2012). Medvedev ei ole tavanomainen julkisuuden henkilö vaan esimerkki siitä, miten blogosfäärin ulkopuolella hankittua suosiota voidaan vahvistaa aktiivisella osallistumisella blogeissa. Medvedevin mukaantulo blogikulttuuriin on yritys artikuloida uudelleen blogosfäärissä yleisesti vallitsevaa oppositiomielialaa. Blogi loi ennakkotapauksen, jota voidaan kutsua ”valtion bloggaamiseksi” – valtion virkamiesten ja poliittisten johtajien osallistumisen blogien kaltaiseen toimintaan (pääasiassa Toepfl 2012).

Yksi Medvedevin videotarinoista kertoo hänen vierailustaan kouluun, jota hän kävi itse. Tästä videosta tuli tärkeä kokeilu ja mieleenpainuva hetki Medvedevin blogissa. Videossa hän tapaa opettajansa, tekee koulun voimistelusalissa muutamia vetoja ja pelaa koulun kentällä jalkapalloa. (Medvedev, 3.6.2009). Video on tehty ammattitaitoisesti, vaikka se onkin pidempi kuin perinteisten televisiouutisten uutisjuttu. Editointi ei hävitä tuotantoryhmän läsnäoloa, ja silti kokonaisuus näyttää enemmän Medvedevin kotivideolta kuin suurin osa Medvedevin epävirallisista esiintymisistä televisiossa. Katsokaa seuraavia esimerkkejä median ja blogien reaktioista tähän videoon:

Kun Dmitri Medvedev päätti koulunsa, Internet oli jotain epärealistista. Mutta tänään presidentti keskustelee säännöllisesti maailmanlaajuisessa tietokoneverkossa eri aiheista maanmiestensä kanssa. (Bobrov, 1 TV 3.6.2009.)

Katsokaan, miten hassulta Medvedev näyttää, kun hän vierailee koulussaan Pietarissa. Tällaiset kuvat ovat niin harvinaisia meidän lehdissämme. (Vestar 4.6.2009.)

Eilen kun oli syntymäpäiväni, Venäjän presidentti Medvedev tuli käymään koulussani, joka oli myös hänen entinen koulunsa. Hän vietti siellä paljon aikaa, teki vetoja voimistelusalissa, käveli jalkapallokentällä, katseli palapeliä Rašid Saidovitšin luokassa. Oli hauska nähdä tuttuja kasvoja. (Big_mux 4.6.2009.)

1TV:n uutisraportti (1) esittää Medvedevin avomielisenä ja sosiaalisena johtajana, jolla on läheinen kontakti kansalaisiin. Vestar-niminen bloggaaja (2) tuo kertomukseen uuden ulottuvuuden kuin sanoen, että mediassa emme näe presidenttiämme samalla tavoin. Bloggaaja Big_mux (3) yhdistää oman elämänsä presidentin vierailuun ja tekee sen ystävälliseen sävyyn, joka on kursailematon ja joka viime kädessä rikkoo symbolisen etäisyyden. Esimerkit ovat välittömiä reaktioita Medvedevin epätavalliseen videoon. Tämä video on poikkeuksellinen, sillä suurin osa sitä edeltävistä ja seuraavista blogissa olevista videoista perustuu muodollisiin puheisiin ja valtion protokollamateriaaliin.

Ironista Medvedevin tapauksessa on, että vuonna 2009 tehdyn valtakunnallisen kyselyn mukaan 49 % vastaajista tiesi, että presidentti Medvedevillä on blogi, vaikka ainoastaan kolmasosa vastaajista tiesi, mitä sana blogi tarkoitti (Lebedev 2009). Tämä oli tulosta jatkuvasta mediahuomiosta ja lukuisista jutuista, joissa Medvedev ja hänen aktiivinen Internetin käyttönsä mainittiin. 1TV (8.10.2009) viittasi Medvedevin blogiin niin, että se ”mahdollistaa ongelmien tehokkaan ratkaisun”. Tämä väite sai paljon suuremman julkisuuden kuin itse blogi, mikä selittää kyselyn paradoksaalisen tuloksen.

...mutta torjuu journalistin roolin

Muutamaa vuotta myöhemmin Medvedeviä haastattelivat Venäjän tärkeimpien televisiokanavien toimittajat. Yksi aiheista oli poliittinen sensuuri. Seuraava esimerkki on katkelma tästä haastattelusta. Suorassa lähetyksessä toimittaja Aleksei Pivovarov kysyi varovaisen kysymyksen televisiotoimittajien vapaudesta:

Pivovarov: Ykköskanavan toimittajana kohtaan jatkuvasta rajoituksia, joiden vuoksi en voi toteuttaa ammatillisia velvollisuuksiani täysimääräisesti (...) Näitä rajoituksia kutsutaan yleensä poliittiseksi tarkoituksenmukaisuudeksi (...) Minusta se rajoittaa kykyäni hoitaa journalistisia velvollisuuksiani informoida yleisöä siitä, mitä on tapahtunut. Mitä ajattelette siitä, Dmitri

Anatoljevitiš [Medvedev]?

Medvedev: En ole samaa mieltä, koska en ole toimittaja (...) Kysymys poliittisesta tarkoituksenmukaisuudesta on herkkä aihe. Muistutan, että sensuuri on kielletty perustuslaissa. Jos sellaista tapahtuu, valtion tulee puuttua asiaan. Tarkoituksenmukaisuudessa on itse asiassa kysymys mediayhtiöiden johdon vastuullisuudesta, kysymys siitä miten se liittyy valtavirtaan... (1TV 26.4.2012)

Toimittaja Pivovarov tunnistaa rajoitusten ongelman niin, että jokin abstrakti tarkoituksenmukaisuuden idea sanelee hänelle sen, mikä on normaalia. Toimittaja ei mainitse lainkaan sanaa ”sensuuri”, eikä sitä mainittu edellisissä tai seuraavissa haastattelukysymyksissä. Siitä huolimatta Medvedev tunnisti välittömästi, että kyse on muodollisesti laittomasta sensuurista. Niinpä sekä haastattelija että haastateltava ymmärsivät toisiaan, mutta heillä oli erilainen näkökulma aiheeseen. Heidän keskustelunsa oli kohteliasta. Kysymys ei ollut riittävän aggressiivinen, jotta se olisi tehnyt keskustelusta vihamielistä. Vastaus tasapainoili niin, että se painotti mahdollisia laillisia puitteita mutta samalla suuntasi kritiikin kohti yksilöiden, muodollisesti autonomisia media-ammattilaisten (päätoimittajien ja omistajien), päätöksiä. Jos rajoituksia on olemassa, Medvedevin mukaan ne eivät useinkaan liity perustuslain rikkomiseen.

Poliittisen sensuurin kääntäminen poliittiseksi tarkoituksenmukaisuudeksi liittyy Medvedevin viimeiseen huomautukseen, että toimittajien on tarpeen seurata vallitsevaa agenda (valtavirtaa). Suhteessa tärkeimpiin televisiokanaviin (valtavirtaa parhaimmillaan) tämä argumentti on aika lailla ristiriitainen. Kirjaimellisesti se merkitsee sitä, että toimittajien tulisi tietää, mikä on oikein perustuen sille mitä he jo tekevät oikein, eikä koskaan poiketa tästä hyväksytystä ”tarkoituksenmukaisuudesta”. Tavallaan tämä on yritys välttää keskustelu venäläisten toimittajien poliittisesta riippuvuudesta. Medvedevin vastaus vaihtaa näkökulman poliittisesta autonomiasta poliittiseen vastuullisuuteen.

Kaksi kansalaisyhteiskunnan ääntä

Jos halutaan kuvata venäläistä journalismia valtion omistaman (valtakunnalliset televisio-kanavat) hallitsevan median ja (ainakin muodollisesti) itsenäisten mediaorganisaatioiden vastakkainasetteluna, *Novaja gazeta* on selkeä esimerkki jälkimmäisestä.

Novaja gazeta on yksi Venäjän tunnetuimmista sanomalehdistä tutkivan journalisminsa ja poliittiseen järjestelmään kohdistuvan taipumattoman kritiikkinsä vuoksi. Se on yksi ainoista harvoista valtakunnallisista tiedotusvälineistä, jotka vastustavat Kremlin politiikkaa. Lehti on myös vaarallinen työpaikka. 2000-luvun kuluessa useita toimittajia, muun muassa Anna Politkovskaja, on surmattu mitä ilmeisimmin heidän työnsä vuoksi.

Novaja gazetan omistajina ovat lehden työntekijät ja päätoimittajana on Dmitri Muratov. Vuonna 2012 toimittajat omistivat 51 % lehden osakkeista. Loput omistivat Aleksandr Lebedev (39 %) ja Neuvostoliiton entinen johtaja Mihail Gorbatšov (10 %). Viime vuosina suurin yksittäinen osakas Lebedev on ollut Venäjän viranomaisten epäsuosiossa, koska hän on yrittänyt paljastaa korruptiota viranomaisten keskuudessa ja tukea oppositiota Lebedeviin kohdistunut poliittinen paine on ollut niin voimakasta, että media-asiantuntijat epäilivät, että hänen olisi luovuttava liiketoimistaan Venäjällä (Elder 2012).

Novaja gazeta ei pitkään aikaan ole tuottanut voittoa, mikä osoittaa, ettei Lebedevillä eikä Gorbatšovilla ole ollut minkäänlaisia kaupallisia tavoitteita. Lukuisissa haastatteluissa molemmat ovat korostaneet tiedotusvälineiden pluralismin tärkeyttä ja tarvetta tukea kriittistä poliittista viestintää Venäjällä. Tulee kuitenkin muistaa, että 1959 syntynyt Lebedev on työskennellyt valtion instituutioissa 1980-luvun alusta lähtien ja kuului Neuvostoliiton ja Venäjän salaiseen palveluun. Tämä KGB-tausta herättää väistämättä epäilyjä, että hän pelaisi kaksilla korteilla: tukee oppositiolehteä mutta epävirallisesti onkin osa systeemiä. Vähän aikaa sitten hän oli aktiivinen valtavirran politiikassa ja oli kansanedustajana

Venäjän duumassa (2003–2007). Nykyisin Lebedev tuntuu olevan lähempänä niitä Venäjän liikemiehiä, joilla on poliittisia ambitoita ja jotka asuvat maanpaossa, kuin liike-eliitin ytimessä olevia. Hallituksen vastaisesta retoriikasta huolimatta hallitus ei ole jahdannut Lebedeviä samalla tavoin kuin monia vähemmän tärkeitä toisinajattelijoita.

Novaja gazetan valinta tämän artikkelin kohteeksi perustuu lehden läheiseen yhteistyöhön bloggaaja Aleksei Navalnyin tutkivan journalismin kanssa. Navalnyi on kansalaisyhteiskunnan näkyvä ääni. Navalnyin blogia yhdessä *Novaja gazetan* kanssa voidaan pitää vakaana osana Venäjän journalismin oppositiopuolta. Kuten seuraava analyysi osoittaa, Navalnyi ei silti ainoastaan haasta hallitsevaa valtionmediaa vaan kehittää myös uusia tapoja tehdä journalismia, politisoi jo vaihtoehtoista journalismia, jota *Novaja gazetan* kaltaiset mediat tarjoavat.

Bloggaajasta tulee poliitikko

Vuoden 2011 poliittinen mullistus oli suurelta osin Aleksei Navalnyin ennakoima ja mobiilisoima. Navalnyi oli tunnettu bloggaaja, jonka iskulause ”Yhtenäinen Venäjä on huijareiden ja varkaiden puolue” (Navalnyi 15.11.2011) tuli suosituksi Internetin meemiksi ja vyöryi keskusteluihin netissä ja sen ulkopuolella. Joulukuussa 2011 kansa koki tulleen petetyksi ja oli tyytymätön parlamenttivaalien tuloksiin. Ihmiset olivat kuulleet ovensuukyselyiden antavan Yhtenäiselle Venäjälle pienemmän kannatuksen kuin viralliset tulokset. He näkivät väärinkäytöksiä omin silmin ja niitä oli dokumentoitu kymmeniin videoihin, jotka oli pantu nettiin. Mutta valtavirran media yritti vähätellä protestien kokoa ja joisain tapauksissa vääristellä niitä. Ensimmäisten suurten katuprotestien jälkeen Navalnyi pidätettiin ja tuomittiin 15 päiväksi vankilaan poliisin vastustamisesta. Hänen panoksensa liikkeeseen teki hänestä kansainvälisesti tunnetun hahmon.

Navalnyi on syntynyt 1976. Suhteellisen nuoresta iästään huolimatta hän on monien venäläisten ja kansainvälisten tiedotusvälineiden

mielestä vahva ja karismaattinen vaihtoehto Putinin pitkälle valtakaudelle. Navalnyi toimii yritys lakimiehenä ja saa siitä pääasialliset tulonsa. Vuonna 2010 Navalnyi vietti vuoden Yalen yliopistossa osana Yale World Fellows -ohjelmaa. Tämä ohjelma keskittyy johtajakoulutukseen ja tukee ”kaikkialta maailmasta tulevia nousevia johtajia, jotka osoittavat tiukinta huippuosaamista, sitoutumista tutkimukseen ja pyrkimystä innovaatioihin” (Yale [s.a.]). Tätä Navalnyin elämänvaihetta on usein käytetty häntä vastaan valtiollisessa propagandassa, joka yhdistää kaiken oppositioaktiivisuuden ulkomaisiin vaikutteisiin, erityisesti kun kyseessä on Yhdysvalloista tulleet vaikutukset. 1TV:n Mihail Leontjev muistutti katsojilleen murskaavasti, että Yalen ohjelma on kouluttanut seuraavan sukupolven ’demo-kraattien’ johtajaa, Internet-führer Aleksei Navalnyita” (Leontjev, 1TV 17.1.2012). Sanalla ”demo” hän viittasi epärealistiseen, ainoastaan ”demonstroimaan” pyrkivään, ja hänen käyttämänsä saksan sana *führer* loi venäläisessä kontekstissa välittömän assosiaation Hitleriin.

Vuonna 2012 *Time* lehti sisällytti Navalnyin maailman sadan vaikutusvaltaisimman henkilön listaan (Kasparov 2012). Listassa hänelle oli annettu kuvaus ’vahtikoira’. Navalnyi esittelyn *Time*-lehdessä oli kirjoittanut entinen shakin maailmanmestari Garri Kasparov, joka on myös ollut yksi Venäjän poliittisen elämän tunnetuimmista oppositiohahmoista.

Bloggaajana Navalnyi on julkaissut tuloksia omista korruptiotutkimuksistaan. Vuonna 2006 hän aloitti bloginsa LiveJournalissa. Vuosina 2011–2012 Navalnyin blogin päivittäinen yleisö vaihteli 50 000 ja 100 000 välillä ja kuukausittainen yleisö oli lähellä miljoonaa. Navalnyi itse huomautti kerran, että hänen blogiaan lukee noin 150 000–200 000 lukijaa (Navalnyi 3.6.2013). Suurin osa venäläisistä ei kuitenkaan tiedä mitään Navalnyistä. Huhtikuun 2011 ja maaliskuun 2013 välisenä aikana venäläisten määrä, joka oli kuullut Navalnyistä kasvoi joka tapauksessa 6 %:sta 37 %:in (Železnova 2013). Tunnettuna olemisessa on Venäjällä kuitenkin kääntöpuolensa: monet ihmiset ovat kuulleet Na-

valnyista television uutislähetysistä, jotka eivät yleensä mainitse häntä, ellei kyseessä ole kaukaa haettujen syytösten ja kielteisten mielikuvien esittämisestä. Vuodesta 2012 alkaen Venäjän viranomaiset ovat aloittaneet useita rikostutkintoja Navalnyita ja hänen sukulaisiaan vastaan.

Navalnyin journalismi on innovatiivista...

Kriittisten bloggaajien joukossa on ollut yleistä epäillä Venäjän television uutisten uskottavuutta ja he ovat yrittäneet etsiä vaihtoehtoisia viestintämahdollisuuksia. Tässä yksi esimerkki Navalnyin strategiasta levittää tietoa korruptio-tutkimuksistaan:

Videoiden käyttäminen Internetissä kampanjoimisessa on voimakas asia. Käytetään tätä menetelmää tehokkaammin. Annetaan Kremlin huijareiden [*kremležuliki*] tukehtua omaan televisionsa. Me saamme samankokoisen yleisön. (Navalny 23.11.2010.)

Tämä sitaatti Navalnyin blogista uusintaa negatiivista kuvaa televisiokanavista, joita pitää vastustaa ”todenmukaisemmalla” agitaatiolla Internetissä. Television uskottavuus on kyseenalaistettu moraalaisella arviolla sen oletetuista johtajista.

Navalny sai lisää suosiota korruptiotutkimustensa aikana. Tutkimukset paljastivat joitakin suurimpia liikemiehiä ja valtion laitoksia. Navalnyin tutkimuksen kokoa voidaan verrata ehkä amerikkalaiseen esimerkkiin: niin kutsuttujen sonnantonkijoiden (Muckrakers) tutkivaan journalismiin, joka haastoi valtion instituutioita ja yhtiöitä sata vuotta sitten, tai Bob Woodwardin ja Carl Bernsteinin paljastamaan Watergate-skandaaliin. On vaikea sanoa, kuinka paljon Navalnyin suosiosta johtuu lumipallon tavoin lisääntyneestä mediahuomiosta (celebrification), mutta suuri osa siitä perustuu blogosfäärissä hankittuun symboliseen pääomaan.

Oppositiolehti *Novaja gazeta* huomasi Navalnyin aloittaman merkittävän positiivisen muutoksen median ja politiikan suhteissa. Alla oleva sitaatti korostaa Navalnyin kykyä tuottaa

yksinkertaisia ja tehokkaita raportteja monimutkaisista tutkimuksista. *Novaja gazeta* huomasi, että tehokkuuden salaisuus on ennen kaikkea siinä, että bloggaajalla on liikkeellepanevaa voimaa ja että hänellä on kyky saada aikaan yhteiskunnallisia ja poliittisia muutoksia:

Yllättävintä Navalnyin Transneft-tutkimuksissa on se, että hänen tutkimustensa yksityiskohdat on jo osaksi julkaistu sanomalehdissä, missä ne ovat jääneet kokonaan vaille huomiota. Sanomalehtien vähäinen julkinen rooli on tulosta niiden täydellisestä poliittisesta hyödyttömyydestä (kollegoideni pitää antaa minulle anteeksi – se ei ole heidän vikansa), sillä ne on suljettu pois televisiosta ja todellisesta politiikasta. Samaan aikaan samojen paljastusten uskomaton suosio Navalnyin blogissa johtuu ensiksikin siitä, että niissä on puhuttu asioista oikeilla nimillä eikä asioista ole vaiettu, ja toiseksi – mikä on vielä tärkeämpää – siitä, että informaation kulutus on niissä yhdistetty toiminnan ja osallistumisen ideologiaan. (Rogov 2010.)

Vähitellen Navalnyista on tullut symbolisesti tärkeämpi kuin hänen bloginsa sisällöstä. Hänen aktiviteettinsä ovat kasvaneet suuremmiksi kuin yksityiset tutkimukset ja niiden tiivistetty kuvaaminen blogissa. Hän on aloittanut useita kansalaisaktivismiprojekteja, joiden tarkoituksena on tarkkailla julkisen elämän eri aloja Venäjällä, esimerkiksi RosJama (teiden kunnan julkinen valvonta), RosPil (budjettivarojen käytön valvonta), RosVybori (vaalitarkkailu) jne. Vastaavasti media käyttää Navalnyin blogia ja ottaa joskus häneen yhteyttä raportoidakseen näistä ennenkuulumattomista projekteista.

Seuraava esimerkki on sitaatti Navalnyin blogista, jossa hän vastaa sähköpostiansa julkaisemiseen. Tuntemattomat hakkerit varastivat sähköpostit, ja niitä levitettiin laajasti Internetissä. Ei ole yllättävää, ettei nettirikos sinällään ollut niin kuuma mediatapaus kuin keskustelu varastettujen postien sisällöstä. Vastauksena tähän ilmeisen epämiellyttävään tapaukseen Navalnyi valitsi tiedon ylitarjonnan taktiikan postaamalla hyperlinkkejä arkistoihin, jotka sisälsivät hänen varastettua kirjeenvaihtoaan:

Lukekaa se. Annan siihen luvan. On parempi, että luette sen itse, kuin että saatte niiden bloggaajien tulkintoja, jotka lähettävät roskaa kaikkialle ja kaikesta. (Navalny 27.10. 2011.)

”Navalnyileaks”, kuten bloggaaja itse kutsui tapausta, ei vahingoittanut mitenkään merkittävästi Navalnyin mainetta. Paitsi huonoa kieltä, joka saattaisi olla noloa julkisesti käytettynä, kirjeenvaihdossa ei ollut mitään, mikä olisi voinut vakavasti uhata bloggaajan mainetta ja yhdistää hänet lainvastaisiin toimiin. Nettihyökkäykset ja yritykset löytää todisteita, jotka pilaisivat Navalnyin maineen, voidaan nähdä suurinta osaa valtavirtamediaa kontrolloivan valtion puolustusreaktiona.

Etevä bloggaaja tiesi olevansa painostuksen alainen. Navalnyi tajusi, että suurin osa venäläisistä käyttää pääasiallisena uutislähteenään valtion valvomaa televisiota, ja kutsuu tätä television uutismonopolia ”pahaksi propagandakoneeksi” (Navalny 12.3.2012). Navalnyi kehitti ajatuksen ”hyvästä propagandakoneesta”, joka myöhemmin nimettiin ”hyväksi totuuskoneeksi”, venäläiseltä lyhenteeltään DMP (Dobraja Mašina Pravdy), sillä siihen liittyy positiivisempia mielikuvia kuin propagandaan. Hänen päämääränsä oli rakentaa viestintäjärjestelmä, joka toimisi vastavoimana valtavirran television informaatiomonopolille.

DMP-projekti perustuu nettisivuun www.mashina.org, joka kokoaa tietoja väärinkäytöksistä ja vaietuista asioista paikallisista viranomaisista ja liittohallinnosta Venäjän eri alueilla. Nämä raportit käsittelevät yleensä hyvin eksplisiittisesti paikallisia ongelmia ja mainitsevat konkreettisesti vastuussa olevia virkamiehiä. Aktiivisia Internetin käyttäjiä eri puolilta maata kutsuttiin painamaan mahdollisimman paljon kopioita ja levittämään niitä (”pankaa niitä naapurinne postilaatikoon”, ”kiinnittäkää bus-sipysäkkien ilmoitustauluille” jne.).

...mutta laajuudeltaan rajattua

Vuoden 2013 kansallisen mielipidetutkimuksen mukaan 26 % venäläisistä ei koskaan ollut kuul-

lut sanaa bloggaaja ja lisäksi 29 %:lla vastaajista ei ollut käsitystä siitä, mitä se merkitsi (VTsIOM 2013). Näin ollen yli puolella vastaajista ei ollut mitään käsitystä blogeista. Sama tutkimus kertoi, että 33 % vastaajista nimesi Dmitri Medvedevin tunnetuimmaksi bloggaajaksi. Valtamedialla oli tärkeä rooli näiden lukujen taustalla. *Rossijskaja gazetan* toimittaja Dmitri Beljajev selittää, että bloggaajat ovat tulossa toimittajia suosituimmiksi. Esimerkkinä Beljajev mainitsee Venäjän pääministerin Dmitri Medvedevin blogin, joka ”alkoi videoiden julkaisemisesta LiveJournalissa vuonna 2009 Medvedevin ollessa presidenttinä ja joka kerää jatkuvasti yli miljoona käyntiä kuukaudessa” (Beljajev 2012). Ei ole yllätys, että presidentit ja pääministerit ovat toimittajia suosituimpia. Mutta tärkein seikka tässä hallitusta kannattavassa lausumassa oli siirtää yleisön huomio siihen, keitä bloggaajat – erityisesti suosituimmat – ovat. Ja juuri tällaisessa mediailmastossa Navalnyin kaltaiset bloggaajat joutuvat kilpailemaan hegemoniasta valtamedian kanssa.

Tutkimuslaitos VTsIOMin (2013) tulokset kertovat, että toinen ”julkkisbloggaaja” on Vladimir Putin kahdeksan %:n osuudella. Koska Putinilla ei ole blogia, tutkimuksen tekijät arvelivat, että yleisö sekoittaa blogin Putinin viralliseen kotisivuun. Entä Navalnyi? Blogosfäärissä ja monissa Venäjän ulkopuolisissa yhteyksissä kuuluisan bloggaajan tuntee (bloggaajana) vain 2 % venäläisistä. Tässä tuloksessa on kaksi puolta. Toisaalta se avaa silmät niiltä, jotka odottavat Venäjän yhteiskunnan pikaista muuttumista. Laajasti katsottuna ”bloggaaja Putin” on vakuuttavampi konstruktio kuin ”bloggaaja Navalnyi”. Toisaalta tämänkaltaisia kyselytutkimuksia on arvostelu siitä, että ne ovat osa samaa valtion propagandaa.

Uusien median muotojen erilaiset tekniset ongelmat huonontavat blogeissa kehittyvän kriittisen journalismin rajattuja mahdollisuuksia. On paradoksaalista, että netin verkostoluonteen vuoksi uudet median muodot eivät aina tarjoa parempaa materiaalista turvaa viestinnälle kuin vanhat median muodot.

Blogien digitaalisuus tekee niistä alttiimpia

erilaisille häiriöille, joita on joskus vaikea identifioida ja katsoa johtuvan jostain määrätystä poliittisesta voimasta tai ideologisesta kilpailijasta. Yleinen tällaisten häiriöiden muoto on kyberhyökkäys. Jotkut kyberhyökkäykset aiheuttavat väliaikaisesti kohteena olevaan nettiosoitteeseen niin paljon liikennettä, että nettisivua ei pystytä käyttämään; tämä tunnetaan nimellä hajautettu palvelunestohyökkäys (DDoS). Aikaisemmin tätä käsitettä käytettiin ainoastaan teknisenä terminä verkonhallinnan ja web-suunnittelijoiden keskuudessa. Maaliskuussa 2011 lamautettiin Venäjän blogosfääri (siis LiveJournal) yhdellä suurimmista palvelunestohyökkäyksistä. Tämän laaja-alaisen hyökkäyksen jälkeen tapahtui muita vastaavia hyökkäyksiä, jotka kohdistuivat erilaisiin Internet-palveluihin. Alun perin radikaaleina ja poikkeuksellina pidetyt kyberhyökkäykset näyttävät tulleen yleiseksi sanattoman keskustelun muodoiksi verkkosivujen omistajien ja tuntemattomien hyökkääjien välillä. Nykyisin palvelunestohyökkäys on käsite, jota käytetään yleisesti synnä sille, miksi jotkut internetin sivustot ovat yllättävästi saavuttamattomissa.

Siitä voi keskustella, olivatko nämä LiveJournaliin kohdistuvat hyökkäykset vastaus blogien lisääntyvään politisoitumiseen. Vaihtoehtoiset selitykset väittivät, että blogin palvelin toimi huonosti vanhentuneen ohjelmiston ja raskaan verkkoliikenteen kuormittaman laitteiston vuoksi. Toisin sanoen, ei tule syyttää hakkereita, jos palvelimesi on huonosti varusteltu (suojattu). Kun mielipiteet eroavat, on syytä katsoa, mitä valtion ja opposition mediat, kuten *Novaja gazeta*, kertoivat tästä tapauksesta.

Novaja gazetan Juri Revitš (5.8.2011) kutsui sitä ”kybersodaksi”. Hän viittasi artikkelissaan arvostettuun Internetin turvallisuusasiantuntijaan Jevgeni Kasperskiin, joka syytti LiveJournalia suoraan huonosta toiminnasta. Kasperski kieltäytyi uskomasta, että olisi olemassa joku, joka ”vihaa LiveJournalia niin paljon, että olisi valmis maksamaan tällaisesta suhteellisen kallista hyökkäyksestä koituvat kulut”. Hän suhtautui myös epäillen LiveJournalin poliittiseen merkittävyyteen, sanoen että hänen nettiturvalli-

suuspalvelunsa eivät havainneet mitään, mikä olisi viitannut mihinkään epäilyttävään verkkoliikenteeseen, joka olisi viitannut palvelunestohyökkäykseen. Artikkelin muistuttaa lukijoita myös siitä, että LiveJournal ”ei olisi voinut jättää muodollista valitusta” ja vaatia rikostutkimusta, jos kyberhyökkäys ei olisi lainkaan tapahtunut. Revitš päättää juttunsa ehdottamalla, että LiveJournalin tulisi kiinnittää enemmän huomiota teknologisiin heikkouksiin eikä panna kaikkea syytä hakkereille. Toisin sanoen tämä artikkeli pitää kumpaakin tulkintaa LiveJournalin kaatumisesta mahdollisena ja mahdollisesti kumpaa-kin osasyynä siihen.

Venäjän televisiossa on yleensä hyvin vähän uutisia blogeista. Tämänkaltaisten juttujen niukkuus selittää sen, miksi ITV:n jutuisia hyökkäyksistä käytettiin yleistä kieltä ja runsaasti selittävää taustatietoa:

LiveJournal, venäjäksi *Živoi Žurnal*, joka yhdistää miljoonia ihmisiä koko maailmassa, oli käyttäjiensä saavuttamattomissa 25. heinäkuuta. Useiden tuntien ajan eri maissa olevilla ihmisillä oli ongelmia palveluun pääsemisessä. Ongelma koski internet-päiväkirjojen kirjoittajia ja lukijoita. <...> Tämä ei ole ensimmäinen kerta kun ŽŽ:n palvelin kaatui. Viime keväänä palvelin oli kaatuneena kahdeksan tunnin ajan massiivisen hakkerihyökkäyksen vuoksi. (ITV 25.7.2011.)

Tämä on jossain määrin vanhanaikainen kuvaus blogeista ja LiveJournalin blogipalvelusta. Tämänkaltaisen teksti olisi ollut yleisempi blogikulttuurin aikaisempina aikoina. Valtakunnallisen televisiokanavan laaja yleisö saa kuitenkin aikaan sen, että on yhä olemassa yleisöä, joka vaatii johdantoa aiheeseen ja palvelun nimen kääntämistä venäjäksi. Ilmaisut kuten ”ihmisiä koko maailmassa” ja ”eri maissa olevilla ihmisillä” antavat esimerkin siitä, miten televisio luo etäisyyttä blogipalvelimen ja Venäjän kansallisen kontekstin välille. Toisin kuin oppositiossa olevan *Novaja gazetan* juttu televisiolähetys ei kiinnitä huomiota Internetin turvallisuuden teknisiin yksityiskohtiin ja välttää asettamasta vastakkain mielipiteitä palvelimen kaatumisesta ja sen poliittista analysoimista.

Journalismin kaksinkertainen politisoituminen

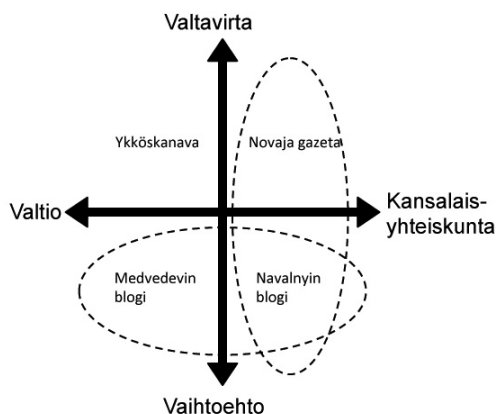
Keskustelussa journalismista ja blogeista Venäjällä käsite ”poliittinen” saa kaksoismerkityksen. Ensiksikin, Venäjällä jossa poliittisen järjestelmän vakaus on turvattu laajalevikkisten perinteisten tiedotusvälineiden tiukalla valvonnalla, ammattimainen journalismi toimii politiikan ehdoilla. Yleinen jännityksen kasvu (valtion kanssa) yhteistyössä olevan ja radikaalimman roolin (valtiovaltaa haastavan) on viime vuosina ollut yksi dramaattisimmista ja merkittävimmistä kehityskuluista venäläisessä journalismissa. Osa median ammattilaisista palvelee peittelemättä (ja ylpeänä) valtiovallan vakauden tavoitteita, monet muut asettuvat tiettyihin ”poliittisen tarkoituksenmukaisuuden” ja itesesensuurin rajoituksiin.

Tämän vastapuolena suhteellisen pieni joukko perinteisiä journalisteja ja blogien kansalaisjournalisteja on omaksunut radikaalisti erilaisen aseman, näyttäytyy oppositioasenteena poliittisesta järjestelmästä kohtaan. Tältä vastaliikkeeltä puuttuu kuitenkin institutionaalinen maine ja suuri yleisö, se tavoittaa vain älymystön eliitin ja ne valtiota kritisoivat, joilla on käytössään vaihtoehtoisia viestintämuotoja.

Toinen ”poliittisen” merkitys viittaa konfliktiin journalistisissa normeissa, etiikassa ja agendassa. Uudet uutistoiminnan muodot syntyvät käytännön konfliktista perinteisen journalismin (mukaan luettuna oppositiojournalismi) ja blogien kansalaisjournalismin välillä. Kun journalismi yrittää määritellä rooliaan ja paikkaansa venäläisessä yhteiskunnassa, yhä useammat kansalaiset luovat blogeissa omaa journalismiaan ja täten väistämättä haastavat tai politisoivat ammattimaisten tiedotusvälineiden aseman. Onko tämä olennaisesti erilainen, uusia rooleja edistävä ja koko mediakulttuurin uudelleen määrittelevä journalismin laji vai vain toinen tapa kuvastaa samaa kansallista taloudellista, poliittista ja kulttuurista elämää? On olemassa huomattava määrä todisteita siitä, että blogit, kuten Navalnyin ja Medvedevin blogit,

ovat ennen kaikkea merkittäviä muutoksia itse journalismissa ja sen seurauksena muutoksia poliittisessa viestinnässä. Kuvio 1 esittää näitä kahden poliittisen merkityksiä venäläisessä journalismissa.

Kuvio 1: Venäläisen journalismin kaksinkertainen politisoituminen

Nelikenttä, joka esitettiin tämän artikkelin alussa, voidaan näin tulkita Laclau'n poliittisen diskurssiteorian käsitteellisen kielen avulla. Teoreettisesti kaikki neljä median toimijaa ovat poliittisesti eriytyneitä. Vaikka vakiintunut tulkinta politiikasta sijoittaisi Navalnyin ja *Novaja gazeta*n samaan opposition leiriin, jälkistrukturalistinen politiikan käsitys antaa mahdollisuuden määritellä myös nämä toisilleen vastakkaisina. Samalla tavoin Medvedevin blogi on ilmeinen valtion television liittolainen, kun on kyse varsinaisesta poliittisesta, mutta ollessaan osa blogien uutta mediakulttuuria se tekee eroa ja mahdollisesti heikentää valtiovallan valtavirran äänen hegemoniaa.

Kuvion oikea puoli kuvaa journalismin pyrkimystä politisoida institutionaalista politiikkaa tiedottamalla ja rohkaistamalla kansalaisyhteiskuntaa. Blogien rooli näkyy tässä esimerkiksi Navalnyin blogin avulla: se vahvistaa politisointipyrkimystä ja kattaa tässä mielessä saman alueen (jota kuvaa pystysuorassa oleva katkoviivoin merkitty alue) kuin opposition *Novaja gazeta*. Kuvion vasen puoli vastaavasti kuvaa pyrkimystä epäpolitisoida journalismi, jota edustaa 1TV:n

vallanpitäjiä palveleva journalismi ja Medvedevin blogin poliittinen viestintä. Käyttämällä Stuart Hallin jaottelua voidaan sanoa, että valtion median sisäisiin arvoihin vaikuttavat laajemman poliittisen järjestelmän ulkoiset arvot.

Poliittisen toinen merkitys on blogikulttuurin pyrkimys tarjota vaihtoehtoisia journalismin malleja (joita kuvaa vaakasuorassa oleva katkoviivoin merkitty alue). Tämä lisääntynyt erilaisuus mediakentän sisällä vastaa Laclau ja Mouffin huolta yksilöllisyyden kasvusta yhteiskunnallisten konfliktien alkulähteenä yleensäkin. Osaltaan molemmat esimerkkeinä olevat blogit politisoivat perinteisen tai valtavirran journalismin merkitystä, mutta ne tekevät sen eri tavoin institutionaalisen politiikan kannalta katsottuna.

Siksi me voimme nähdä, kuinka jokin media, kuten Navalnyin blogi, voi olla poliittinen molemmilta osiltaan, kun taas television 1TV on epäpoliittinen tästä näkökulmasta. Kuvio ei tietenkään ota huomioon eri medioiden politisoimisen ja epäpolitisoimisen suhteellista painoa, muussa tapauksessa tämä kaksikulotteinen malli tulisi esittää pienempinä palasina jaettuna osiin

”valtio-vaihtoehtoinen” ja ”valtavirta-kansalaisyhteiskunta”. On ilmeistä, että Navalnyin blogin merkitys journalismin politisoimisessa on suurempi kuin Medvedevin blogin. Samalla tavalla *Novaja gazeta* on vähemmässä määrin osa valtavirtaa kuin 1TV.

Mutta on myös tärkeä huomata, että ennen kuin blogikulttuuri kehittyi nykyisen kaltaiseksi voimakkaaksi digitaaliseksi ilmiöksi, molemmat politisoivat dimensiot olivat lähes tyhjiä. Kääntökohtana tulee epäilemättä nähdä kuvion oikea-alakulma (vaihtoehtoinen ja kansalaisyhteiskunta), vaikka se ei välttämättä liity pelkästään Navalnyiin. Lisääntyvä aktiivisuus tässä nelikulman osassa on toisaalta pakottanut valtion instituutioita liittymään vaihtoehtoiseen mediakenttään. Toisaalta se vahvistaa heikkoa kansalaisyhteiskunnan osaa perinteisen median kentällä (oikea yläkulma). Kuitenkin 1TV:n (vasen yläkulma) voima ja arvovalta symboloivat valtion politiikan hegemoniaa, joka toistaiseksi voittaa kaikki muut median osa-alueet.

Englannista suomentanut Jukka Pietiläinen.

Lähteet

- 1TV (2009), Prezident Rossii D. Medvedev podvodit itogi godišnogo suššestvovanija svojego videobloga. – *1TV* 8.10. Luettu 10.6.2013, <http://www.1tv.ru/news/polit/18126>
- 1TV (2011), Spetsialisty vyjasnjajut pritšiny tehnišeskogo sboja populjarnogo internet-servisa ‘Živoi Žurnal.’ – *1TV* 25.7. Luettu 23.2.2012, <http://www.1tv.ru/news/techno/181292>.
- 1TV (2012), Dmitri Medvedev v prjamom efire otvetil na voprosy rossijskih žurnalistov. – *1TV* 26.4. Luettu 5.4.2013, <http://www.1tv.ru/news/polit/205528>.
- Andersen, Niels Åkerstrøm (2003), *Discursive Analytical Strategies: Understanding Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*. Bristol, UK: The Policy Press.
- Beljajev, Dmitri (2012), Post prinjal. – *Rossijskaja gazeta* 28.6. Luettu 15.3.2013, <http://www.rg.ru/2012/06/28/post.html>.
- Big_mux (2009), Prezident Medvedev pošel v školu. – *Big_mux, LiveJournal*, 4.6. Luettu 4.8.2013, <http://big-mux.livejournal.com/181610.html>.
- Bobrov, Maksim (2009), Vypusnik 1982 goda Dmitri Medvedev posetil rodnuju peterskuju školu. – *1TV*, 3.6. Luettu 10.6.2013, <http://www.1tv.ru/news/social/10115>.
- Carpentier, Nico & Bart Cammaerts (2006), Hegemony, Democracy, Agonism and Journalism. – *Journalism Studies* 7:6, 964–975.
- Carpentier, Nico & Benjamin De Cleen (2007), Bringing Discourse Theory into Media Studies: The Applicability of Discourse Theoretical Analysis (DTA) for the Study of Media Practises and Discourses. – *Journal of Language and Politics* 6:2, 265–293.
- Carpentier, Nico (2005), Identity, Contingency and Rigidity. The (Counter-)Hegemonic Constructions of the Identity of the Media Professional. – *Journalism* 6:2, 199–219.

- Dahlberg, Lincoln & Sean Phelan (toim.) (2011), *Discourse Theory and Critical Media Politics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Elder, Miriam (2012), Alexander Lebedev Plans to Give up Business in Russia. – *The Guardian*, 29.8. Luettu 12.9.2012, <http://www.theguardian.com/world/2012/aug/29/alexander-lebedev-business-russia?newsfeed=true>.
- Englund, Will & Kathy Lally (2013), Russian Court Convicts Anti-Corruption Crusader Alexei Navalny. – *The Washington Post*, 18.7. Luettu 11.9.2013, http://www.washingtonpost.com/world/russian-court-conveicts-navalny/2013/07/18/5d58cfc-ef7c-11e2-bed3-b9b6fe264871_story.html.
- Glynos, Jason & David Howarth (2007), *Logics of Critical Explanation in Social and Political Theory*. London: Routledge.
- Hall, Stuart (1973), The Determination of News Photographs. – *The Manufacture of News: Social Problems, Deviance and the Mass Media*. Eds. S. Cohen & J. Young. London: Constable, 176–190.
- Howarth, David R., Aletta J. Norval & Yannis Stavrakakis (2000), *Discourse Theory and Political Analysis: Identities, Hegemonies, and Social Change*. Manchester : Manchester University Press.
- Kasparov, Garry (2012), Aleksey Navalny. – *Time.com* 18.4. Luettu 2.5.2013, http://www.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2111975_2111976_2112167,00.html.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffè (1985), *Hegemony and Socialist Strategy: towards a Radical Democratic Politics*. London : Verso.
- Laclau, Ernesto (1994), *The Making of Political Identities*. London : Verso.
- Lebedev, Pavel (2009), O bloge D. Medvedeva znajut bolše ljudei, tšem ob intervju prezidenta tsentralnym kanalām. – *Fond Obščestvennoje mnenije (FOM)*, 28.5. Luettu 23.8.2010, <http://bd.fom.ru/report/map/blog280509>.
- Leontijev, Mihail (2012), Odnako. – *ITV* 17.1. Luettu 12.7.2013, (<http://www.1tv.ru/news/leontiev/196647>).
- Medvedev, Dmitri (2009), Berežite školu. – *Blog-medvedev, LiveJournal* 3.6. Luettu 5.5.2010, <http://blog-medvedev.livejournal.com/2009/06/03.html>.
- Navalny, Aleksei (2010), Kalambija piktšerz ne predstavljajet. – *Navalny, LiveJournal* 23.11., Luettu 6.5.2013, <http://navalny.livejournal.com/529941.html>.
- Navalny, Aleksei (2011), Edinaja Rossija podajet na menja v sud. – *Navalny, LiveJournal* 15.2. Luettu 5.5.2013, <http://navalny.livejournal.com/2011/02/15/>.
- Navalny, Aleksei (2011), Navalnyiliks. – *Navalny, LiveJournal* 27.10. Luettu 13.7.2013, <http://navalny.livejournal.com/635635.html>.
- Navalny, Aleksei (2012), Mega-giper-agitmašina dobra. – *Navalny, LiveJournal* 12.3. Luettu 16.7.2013, <http://navalny.livejournal.com/692163.html>.
- Navalny, Aleksei (2013), Nastojtšivyi patritsij i lenivyye holopy. – *Navalny, LiveJournal* 3.6. Luettu 15.6.2013, <http://navalny.livejournal.com/805133.html>.
- Oates, Sarah (2013), *Revolution stalled: the political limits of the Internet in the post-Soviet sphere*. New York: Oxford University Press.
- Phelan, Sean & Fiona Shearer (2009), The "Radical", the "Activist" and the Hegemonic Newspaper Articulation of the Aotearoa New Zealand Foreshore and Seabed Conflict. – *Journalism Studies* 10:2, 220-237.
- Revitš, Juri (2011), Kasperski protiv žž: kibervojna. – *Novaja gazeta* 5.8., 9.
- Rogov, Kirill (2010), Na bojevom blog-postu: Vladimir Putin vstupajet v boj s mediasetju. I proigryvajet. – *Novaja gazeta* 22.11. Luettu 12.7.2013, <http://www.novayagazeta.ru/politics/743.html>.
- Romanova, Tatjana & Maksim Tovkailo (2012), Ippodrom kak "Gazprom." – *Vedomosti* 26.7., 10.
- Sagdijev, Rinat & Ksenija Boletskaja (2010), Sekrety "Pervoï" knopki. – *Vedomosti* 1.11., 16.
- Toepfl, Florian (2012), Blogging for the Sake of the President: The Online Diaries of Russian Governors. *Europe-Asia Studies* 64:8, 1435–1459.
- Torfin, Jacob (1999), *New Theories of Discourse: Laclau, Mouffe, and Žižek*. Oxford : Blackwell Publishers.
- VTsIOM (2013), Reiting populjarnosti rossijskih blogerov. – *Russian Public Opinion Research Center* 19.7. Luettu 25.7. 2013, <http://wciom.ru/index.php?id=459&uid=114301>.
- Vestar (2009), Ekzamen po matematike... Medvedev zdaval v Pitere. – *Vestar, LiveJournal*, 4.6. Luettu 4.8.2013, <http://vestar.livejournal.com/73301.html>.
- Yagodin, Dmitry (2012), Blog Medvedev: Aiming for Public Consent. – *Europe-Asia Studies* 64:8, 1415–1434.
- Yale (s.a.), Who we are. – *Yale University, World Fellows*. Luettu 3.5.2013, www.yale.edu/world-fellows/about.html.
- Železnova, Marija (2013), Levada-tsentr: Navalnogo znajut, no ne podderživajut. – *Vedomosti* 4.4. Luettu 19.6.2013, http://www.vedomosti.ru/politics/news/10766591/znayut_bolshe_lyubyat_menshe